

חולין דף ע"ח

פרק חמישי 'אותו ואת בנו'

משנה

איסור 'אותו ואת בנו' המוזכר בפסוק: "ושור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ. בזמן הבית ושלא בפני הבית, בחולין ובמוקדשין.

חולין או קדשים ששחט בפנים או בחוץ
ומונה המשנה ארבעה חילוקי דינים באיסור 'אותו ואת בנו':¹ 1. השוחט אותו ואת בנו חולין בחוץ, שניהם כשרים. אולם על שחיטת השני, סופג את הארבעים.
2. שחט קדשים בחוץ, הראשון חייב כרת משום שחוטי חוץ⁵⁰³. ושניהם פסולים, ושניהם סופגים את הארבעים⁵⁰⁴. 3. שחט חולין בפנים, שניהם פסולים לקרבן, ועל השני סופג את הארבעים. 4. שחט קדשים בפנים, הראשון כשר ופטור, ועל השני סופג את הארבעים, ופסול.

חולין ואחד קדשים
המשנה מונה ארבעה אופנים ששחט במקום שחיתתם אלא שאחד חולין ואחד קדשים
שחיטתם אלא שאחד חולין ואחד קדשים:
1. שחט בחוץ תחילה את החולין ואחר כך את הקדשים, הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים ופסול. 2. שחט בחוץ תחילה את הקדשים ואחר כך את החולין, הראשון חייב כרת ופסול, והשני כשר. ושניהם סופגים את הארבעים, הראשון משום 'שחוט חוץ', והשני משום 'אותו ואת בנו'. 3. חולין וקדשים בפנים שניהם, ועל שחיטת השני סופג את הארבעים. 4. קדשים וחולין בפנים, הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים, ופסול.

ד' אופנים ששחט בסוג הקרבן אלא ששונים במקום שחיטתם
המשנה מונה ארבעה אופנים ששחט בסוג הקרבן אלא ששונים במקום שחיטתם:
1. הקרבן אלא ששונים במקום שחיטתם: 1.

503 אבל השני פטור מן הכרת, שכיון ונשחטה אמו, שוב אינו ראוי הבן לישחט בפנים, שנפסל משום 'מחוסר זמן'. ואינו חייב משום 'שחוט חוץ' אלא אם כן ראוי לפנים, שנאמר: "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ. ואם לא לא. רש"י.

504 הראשון משום לאו של שחוט חוץ, שנאמר בהעלאתו "השמר לך פן תעלה" (דברים יב, יג) ובזבחים (קו). למדים בהיקש שחט ממעלה: 'שם תעלה' [עלתיך] ושם תעשה' (דברים יב, יד): מה מעלה לא ענש אלא אם כן הוזהר – אף שחט לא ענש אלא אם כן הוזהר. רש"י.

אם ובנה חולין ששחט אחד מהם בחוץ ואחר כך נשחט השני בפנים, הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים ופסול. 2. קדשים בחוץ ובפנים, על הראשון חייב כרת משום 'שחוטי חוץ', ושניהם סופגים את הארבעים, ושניהם פסולים⁵⁰⁵. 3. חולין ששחט תחילה בפנים והשני בחוץ, הראשון פסול ופטור, והשני סופג את הארבעים וכשר. 4. קדשים ששחט תחילה בפנים והשני בחוץ, הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים, ופסול.

גמרא

תנו רבנן, מניין לאותו ואת בנו שנוהג במוקדשין? נאמר: "שור או כשב או עז כי יולד" ואחר כך נאמר "ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" לימד על אותו ואת בנו שנוהג במוקדשין. שואלת הגמרא, ואולי האיסור הוא רק במוקדשין ולא בחולין? עונה הגמרא, שהמילה "ושור" הפסיקה. ואין לומר שהכתוב אוסר רק בחולין שכן הוא "ו במילה "ושור" מחברת את הכתובים.

שואלת הגמרא, ואולי נלמד מוקדשים כשם אותו ואת בנו בכלאים ובכוי שבהם אם שחט רחל שנולדה מתיש שתיהן ביום אחד אינו עובר, אף אותו ואת בנו כלאים לא, ומדוע שנינו בברייתא 'אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי' ועוד, מדוע האיסור נוהג בכלאים, הרי נאמר כאן "שה", ואמר רבא⁵⁰⁶, למדים⁵⁰⁷ שבכל מקום שנאמר "שה" אינו אלא להוציא את הכלאים? עונה הגמרא, שכאן נאמר "או" לרבות את הכלאים. שואלת הגמרא, והרי לומדים מזה 'לחלק' ולחייב על אחד מהם: שישחוט או שור ובנו, או שה ובנו? עונה הגמרא, שלחלק למדים ממה שנאמר "בנו" בלשון יחיד.

שואלת הגמרא, ועדיין מצינו שלמדים מהמילה "או" את מה ששנינו בברייתא, אילו נאמר "שור ושה ובנו" הייתי אומר עד שישחוט שור, ושה, ובנו.

505 ראשון – שנשחט בחוץ, ושני – משום 'מחוסר זמן'. רש"י.

506 עמוד ב'.

507 כולם למדים מ'זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים' מכך שלא כתוב 'שה כשבים ועזים' נלמד שלא נקרא שה עד שיהיו אביו ואמו כשבים או שניהם עזים, אבל אחד כשב ואחד עז אינו 'שה'. רש"י.

ולכך נאמר: "שור או שה אותו ואת בנו", ולכאורה נלמד מהמילה "או"? דוחה הגמרא שלמדים מהמילה "אותו" לחייב על כל אב ובן בנפרד. שואלת הגמרא, תירוץ זה מובן לפי חכמים הסוברים שהמילה "אותו" מיותרת, אבל לחנניה הדורש ממנה דבר אחר מנין לחלק? עונה הגמרא, שסובר שאין צריך כתוב מיוחד לחלק, שסובר כרבי יונתן שאמר בברייתא המקלל את אביו ואמו חייב שנאמר "איש אשר יקלל את אביו ואת אמו". מנין שחייב אף אם קילל אחד מהם? שנאמר: "אביו ואמו קלל" אביו קלל אמו קלל⁵⁰⁸, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר, מהכתוב משמע בין שניהם כאחד ובין כל אחד בפני עצמו, עד שיפרוט לך הכתוב "יחדו".

השוחט בהמה אב עם בנו או בתו ומביאה הגמרא את מחלוקתם של חכמים וחנוניה. ששנינו בברייתא, אותו ואת בנו נוהג באם ובנה או בתה ואינו נוהג באב ובנו ובתו. חנניה אומר, נוהג בין בזכרים ובין בנקבות. ומבאר הגמרא, שטעמם של חכמים כפי שמצינו בברייתא. ששנינו, יכול יהא איסור "אותו ואת בנו" נוהג בין בזכרים ובין בנקבות? אלא נלמד בבנין אב משלוח הקן הדומה באיסור אם על בניה. כשם ששם חייב בנקבות ולא בזכרים שנאמר שם "האם רובצת", אף כאן חייב בנקבות ולא בזכרים. לא! אם אמרת באם על הבנים שאינו חייב בעוף שלו, תאמר באותו ואת בנו שהואיל ומצינו בו חומרא שאף על שור שלו חייב, ממילא יהיה חייב אף על שניהם? לכך נאמר "אותו" באחד הוא נוהג ולא בשניים. ולאחר שמצינו שנוהג רק באחד, למדים משלוח הקן שנוהג בנקבות ולא בזכרים. ואם תאמר שהכתוב "אותו" בלשון זכר, ונאמר שנוהג בזכרים? לכך נאמר "בנו" משמע שנראה כבן, ודרך הולד להיות כרוך אחר האם, יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו. וחנוניה חולק וסובר, שכיון ונאמר גם "אותו" שמשמע זכר, וגם "בנו" שמשמע נקבה, לכן נוהג בין בזכרים בין בנקבות.

אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל, חוששים לדורע האב או לא הלכה כחנוניה. ושמואל הולך בזה לשיטתו

508 בתחלת המקרא סמך קללה לאביו, ובסוף המקרא סמך קללה לאמו, שחייב על אחד מהם. רש"י.

שחוששים בבהמות לזרע האב. ששנינו במשנה בכלאים, רבי יהודה אומר, הנולדים מסוסה אף על פי שאביהם חמור מותרים זה בזה⁵⁰⁹. אבל פרדים הנולדים מחמורה עם הנולדים מסוסה אסורים, שמא אין חוששים לזרע האב, ומרביעים סוס עם חמור. ואמר רב יהודה אמר שמואל, זו דברי רבי יהודה שמסתפק אם חוששין לזרע האב. אבל חכמים אומרים, כל הנולדים מפרדות מותרים, שבשניהם יש שני צדדים. והכוונה ב'חכמים' לחנניה שאמר 'חוששין לזרע האב', ולכן אחד הוא בן סוסה וחמור ואחד בן חמורה וסוס שנחשבים לאחד. וכיון ששמואל קרא לחנניה בלשון 'חכמים', נשמע שסובר שהלכה כחנניה.

509 פרד זכר בן סוסה עם פרדה נקבה בת סוסה, ולא אומרים 'בא צד סוס ומשתמש בצד חמור, שצד סוס וחמור יש בשניהם. ממה נפשך: אם חוששים לזרע האב, בשניהם יש צד סוס וחמור. ואם אין חוששים, הרי כולן מין סוס. רש"י.

